

**DESPRE RUGĂCIUNEA
CREȘTINILOR ORTODOCȘI
PENTRU CEI NEORTODOCȘI**

Cuviosul Iosif de la Optina

www.mirem.ro

Mulțumim

**Prea Cucernicului Părinte Theodoros
Zisis, distins profesor al Facultății
de Teologie Ortodoxă din Tesalonic,
pentru bunăvoința de a ne acorda
dreptul și binecuvântarea publicării
acestei lucrări apologetice, spre
slava Bisericii Ortodoxe de
pretutindeni.**

PRECUVÂNTARE

„Așa precum o rază de soare nu poate risipi ceața, tot astfel graiurile unui om educat, dar care nu și-a biruit încă patimile, nu au nici un efect asupra sufletului. Însă, cel ce și-a biruit patimile și a ajuns la înțelegere duhovnicească are acces la orice inimă, chiar fără o educație deosebită.”

Părintele P. Levasov mărturisește că, întâlnindu-l pe starețul Iosif, a văzut *„un cerc larg de lumină cuprinzându-i capul și un fascicul mare de lumină pogorând asupra sa de sus, de parcă tavanul chiliei s-ar fi dat la o parte. Într-o clipă, lumina a început din nou să strălucească împrejurul capului său și aceeași rază de lumină a apărut, numai că era de câteva ori mai strălucitoare și mai intensă (...).*

De-abia m-am putut desprinde de această minunată priveliște și cred că i-am spus de vreo zece ori «la revedere» starețului, uitându-mă mereu la chipul său plin de har care strălucea înfrumusețat de un zâmbet îngeresc și de această lumină

nepământească care a continuat să se reverse asupra sa până când l-am părăsit (...).

Lumina pe care am văzut-o deasupra starețului nu se poate compara cu nici o lumină pământească, precum lumina soarelui, lumina provenita de la fosfor, de la electricitate, de la lună etc.; cu alte cuvinte, nu avea asemănare în natura văzută.

Cred că această vedenie era rodul unei stări de intensă rugăciune a starețului, când harul lui Dumnezeu se pogorâse în chip vizibil asupra alesului Său.”

Prezența luminii necreate în trupul Cuviosului ne face apoi să înțelegem lămurit cum în scrierile și mărturisirile acestuia nu poate exista nici o umbră de înșelare, inspirate fiind, ca întreaga sa viață, de Duhul Sfânt.

Biserica este lucrarea văzută a adevărului și a dragostei. Însă ca o prea-înțeleaptă, Biserica s-a rugat PENTRU ereticii ale acestei lumi, nu ÎMPREUNĂ cu aceștia, spre a arăta lumii cum minciuna nu poate avea părtășie cu adevărul și nici lumina cu întunericul.

Sfătuirile și rugăciunile Cuviosului Iosif să ne fie și nouă sprijin în mărturisirea adevăratei credințe, cea a Bisericii, cea cu adevărat ortodoxă.

Conon Monahul

R Ă S P U N S LA O SCRISOARE PRIMITĂ DE LA O FEMEIE ORTODOXĂ RUȘOaică, CĂSĂTORITĂ CU UN PROTESTANT¹

Noi toți care suntem fii ai Uneia, Sfinte, Apostolice și Sobornicești Biserici nu trebuie să ne călăuzim în probleme referitoare la dogmele credinței noastre după propria noastră rațiune, întrucât raționamentele noastre pot fi greșite. Mai degrabă, în astfel de situații trebuie să ne călăuzim după canoanele și dogmele Bisericii. Aceste canoane sunt cuprinse într-o carte numită *Pidalionul*². Aceasta este o colecție de canoane ale Sfinților Apostoli, ale Sfințelor Sinoade ecumenice și

¹ Extras din *Starețul Iosif de la Optina*, Ed. Egumenița, pp.231-246, traducere din Revista *Lecturi ziditoare*, Moscova, nr. 3, 1901.

² Tradus din grecește în românește de Veniamin Costache, Mitropolitul Moldovei. Tipărit la Mănăstirea Neamț, în anul 1844, reeditat în 2004 la Ed. „Credința strămoșească”. Alături de Sfânta Scriptură și de Viețile Sfinților *Pidalionul* ar trebui să nu lipsească din casele creștinilor.

locale și cele ale câtorva Sfinți Părinți.

La sfârșitul acestei cărți, în capitolul „*Cu privire la apostazia Romei - cum s-a despărțit ea de Credința Ortodoxă și de Sfânta Biserică de Răsărit*”, papa de la Roma dimpreună cu cei ce i se supun, care se numesc catolici, sunt considerați eretici³. Cu privire la alte confesiuni creștine protestante, nu se poate spune nimic, întrucât aceștia s-au îndepărtat și mai mult de Ortodoxie⁴.

În aceeași carte, *Pidalionul*, în capitolul al X lea, Canonul al șaselea al Sinodului local din Laodiceea, Sfânta Biserică rostește această judecată asupra ereticilor în general. **„Ereticii nu au voie să intre în Casa lui Dumnezeu, atât timp cât persistă în ereziile lor”**. Iar în Canonul 33 al aceluiași sinod din Laodiceea se afirmă: **„Nu se îngăduie a te ruga cu**

³ Între Sfinții Părinți ce numesc catolicismul erezie sunt: Sf. Ier. Fotie cel Mare (+895), Sf. Teodosie de la Pecerska (+1073), Sf. Gherman Patriarhul Constantinopolului (+1240), Sf. Grigore Palama (+1340), Sf. Ier. Simeon al Tesalonicului (+1429), Sf. Marcu, Mitropolitul Efesului (+1444), Sf. Maxim Grecul (+1555), Sf. Sfințit Mucenic Cosma Etolianul (+1779), Sf. Paisie de la Neamț (+1794), Sf. Nicodim Aghioritul (+1809), Sf. Ignatie Briancianinov (+1867) Sf. Ambrozie de la Optina (+1891), Sf. Teofan Zăvorâțul (+1894), Sf. Ioan de Kronstadt (+1908), Sf. Ier. Nicolae Velimirovici (+1956), Sf. Ioan Iacob Hozevitul (+1960), Sf. Ier. Averchie Taușev (+1976), Sf. Iustin Popovici (+1979), Cuv. Pilotei Zervakos (+1980), Cuv. Serafim Rose (+1982), Cuv. Paisie Aghioritul (+1994). Dar și astăzi deși bună parte din întâistătătorii și teologii Bisericii Ortodoxe animați de idealuri ecumeniste îmbrățișează învățături papistașe ortodoxia nu este lipsită de iubitori ai dreptei credințe numiți impropriu: „extremiști”, „exclusiviști”, „fundamentațiști”, „fanatici”, etc.

⁴ Secțiunea luată în discuție aici nu apare în ediția grecească a *Pidalionului* (sau în traducerea engleză efectuată după ediția grecească). Se vede clar că ea a fost inclusă în ediția rusească datorită marilor eforturi ale Uniei din regiunile vestice ale Rusiei și Ucrainei.

ereticii și schismaticii”, cu alte cuvinte de cei ce s-au despărțit de Biserica Ortodoxă.

Dar aici avem o întrebare: Care este opinia Sfinților Părinți ai Bisericii noastre Ortodoxe cu privire la erezie?

În *Patericul* episcopului Ignatie Briancianinov se povestește cu privire la dreptul Agaton că anumiți frați l-au cercetat oarecând, voind a-i încerca smerenia și răbdarea. L-au certat, admonestându-l că e mândru, defăimător și duce o viață desfrânată. Starețul a recunoscut toate aceste păcate aflate întru sine și le-a cerut oaspeților săi să se roage pentru el. Atunci însă când l-au făcut eretic, starețul a spus că în nici un caz nu poate fi acuzat de acest lucru. Când frații l-au întrebat de ce acuzația de erezie l-a alarmat, acesta a răspuns: „*Fiindcă erezia înseamnă rupere de Dumnezeu. Ereticul e despărțit de Dumnezeu Cel viu și adevărat și s-a făcut rob diavolului și îngerilor săi. Cel ce s-a despărțit de Hristos (adică, prin învățăturile mincinoase cu privire la Hristos pe care el le mărturisește) nu-L mai are pe Dumnezeu, pe Care el L-ar putea ruga pentru iertarea păcatelor sale și este pierdut și rătăcit sub toate chipurile*”⁵.

Și dacă n-ar fi fost așa, cu alte cuvinte, dacă ereziile sau falsele învățături ca rezultat al liberei cugetări n-ar avea o semnificație atât de nocivă asupra Sfintei

⁵ Această deosebire importantă dintre păcat și erezie se află în întreaga literatură patristică. Păcatul e o încălcare a învățăturilor Evangheliei. Erezia este o alterare a acestor învățături.

Biserici a lui Hristos, atunci Sfântul Apostol Pavel nu le-ar fi scris celor dintâi creștini astfel de avertismente: **„Fraților, luați aminte să nu vă fure mințile cineva cu filosofia și cu deșartă înșelăciune din predania omenească, după înțeleșurile cele slabe ale lumii și nu după Hristos” (Col. 2, 8). Și iarăși „Sunt unii care vă tulbură și voiesc să schimbe Evanghelia lui Hristos. Dar chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o să fie anatema” (Gal. 1, 7-8).**

Însă Biserica noastră Ortodoxă, în acord cu dragostea față de om ce o caracterizează, îngăduie rugăciunea pentru cei care s-au rupt de ea, adică pentru eretici, așa cum se poate vedea în aceeași carte, *Pidalionul*, la cap. 15, Canonul 66 al Sinodului local de la Cartagina⁶. Dar ce fel de rugăciuni? Rugăciuni ca ei să se lepede de înșelarea lor și să vină la cunoașterea adevărului.

Iar în altă carte: *Mărturisirea Credenței Ortodoxe a Bisericii apostolice și sobornicești de răsărit*, în prima parte a cărții, la sfârșitul răspunsului la întrebarea 92, se îngăduie, de asemenea, a se ruga **„pentru eretici și schismatici ca aceștia să se convertească la Credința Ortodoxă înainte de sfârșitul vieții lor”**.

În acest fel acționează Biserica Ortodoxă. De pildă, în rugăciunile de pomenire a celor vii și morți, noi

⁶ În legătură cu aceasta, canonul 75 al aceluiași sinod, pune, de asemenea, această problemă.

spunem: „*Luminează-i cu lumina cunoștinței Tale pe cei ce s-au rupt de Credința Ortodoxă și pe cei orbiți de ereziile pierzătoare de suflet și unește-i cu Sfânta Ta Sobornicească și Apostolică Biserică*”.

Acum vom scoate la iveală câteva considerații proprii. Din citatele de mai sus e limpede că Biserica noastră Ortodoxă îngăduie rugăciunea pentru eretici doar atâta vreme cât ei mai sunt în viață, dar nu și pentru cei care au murit și că această rugăciune este doar pentru convertirea lor la Biserica Ortodoxă. Când însă un eretic, cu rugăciunile Sfintei Biserici, se convertește la Credința Ortodoxă, atunci rugăciunea pe care Biserica o face pentru el capătă o formă complet diferită, cu alte cuvinte, ea se face pentru mântuirea sufletului său.

Dar cum poate ajunge o persoană la mântuire⁷? Una dintre condițiile de căpetenie pentru a ajunge la mântuire este pocăința.

Vedem pilde de acest fel în Sfânta Evanghelie. Vameșul s-a îndreptat prin pocăință (Luca 18, 10 - 14). Fiul risipitor s-a întors la Tatăl prin pocăință (Luca 15, 11-32). Tâlharul cel înțelept care a fost răstignit dimpreună cu Domnul Iisus Hristos a intrat în rai tot prin pocăință (Luca 23, 40; 43). Mai mult încă, Domnul

⁷ Precizări foarte importante care explică de ce mântuirea nu este un „bun democratic”, acordat „proletariatului”, după principiile umaniste, masonic-ecumeniste: „libertate”, „egalitate”, „fraternitate”, etc. Asemeni tuturor Sfinților Părinți, Cuviosul Teofan arată mai departe că virtuțile mântuitoare, cele de care cultura contemporană nu are cunoștință sunt: pocăința în dreapta credință și iertarea păcatelor

a spus cu privire la Sine că a venit pe pământ pentru a-i chema pe păcătoși la pocăință (Mt. 9, 13). Toți oamenii au trebuință de pocăință. **„Fiindcă toți au păcătuit”**, așa cum spune Apostolul, **„și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu”** (Rom. 3, 23). Dar chiar dacă un neortodox sau eretic ar voi să se căiască înaintea unui preot ortodox, pocăința pentru păcatele sale n-ar avea nici o valoare.

Citim în *Mărturisirea Ortodoxă*, partea I, întrebarea 113: *„Ce trebuie să observăm noi în taina pocăinței?”*. Răspuns: *„Mai întâi trebuie să observăm dacă penitentul este creștin, de credință Ortodoxă și sobornicească, fiindcă pocăința fără Adevărata Credință nu este pocăință și nu este primită de Dumnezeu”*.

Dar toate acestea sunt spuse cu privire la creștinii în viața care au o credință greșită sau cu privire laeretici. Ce se poate spune despre sufletele care au plecat dintru această viață?

Deși în *Catehismul creștin al Bisericii Ortodoxe răsăritene și sobornicești*, la art. 11 se afirmă că rugăciunile aduse pentru sufletele morților îi pot ajuta să ajungă la fericita înviere, mai ales când aceste rugăciuni sunt unite cu primirea Jertfei sângeroase a Trupului și Sângelui lui Hristos, totuși acest lucru se afirmă cu privire la sufletele creștinilor ortodocși și, mai ales, ale celor ce au răposat în credință.

Cum poate exista nădejde de mântuire pentru sufletul unuia care, având credința greșită, a murit în

păcatele sale fără a aduce o pocăință sinceră dinaintea Domnului? Și cum și pentru ce ar trebui să ne rugăm pentru un astfel de suflet? A te ruga pentru mântuirea sa („Cu sfinții odihnește, Doamne”) este cu neputință, fiindcă în viața sa eterodoxul n-a renunțat la păcatele sale și nu s-a căit sincer pentru acestea dinaintea Domnului.

Este deja prea târziu să te rogi pentru întoarcerea sufletului la pocăință, fiindcă după plecarea sa din trup sufletul nu se poate pocăi, întrucât viața ce va să fie nu e o vreme pentru pocăință, ci pentru răsplătire, în plus, te-ai putea gândi: De ce ar trebui să alcătuiască Biserica Ortodoxă „slujbe” speciale pentru unirea romano-catolicilor și a protestanților cu Credința Ortodoxă, dacă chiar și fără acestea ne putem ruga pentru mântuirea sufletelor lor⁸?

Însă, Sfânta noastră Biserică cere neîndoielnic ca fiecare persoană eterodoxă ce dorește să se afle în comuniune cu Biserica, să renunțe în mod public, dinaintea întregii Biserici, la greșelile sale și să primească învățăturile curate, ortodoxe, în plus, dacă s-ar fi putut face rugăciuni în biserică pentru mântuirea sufletelor eterodoxilor care au răposat sau măcar pentru ușurarea stării lor dincolo de mormânt, atunci, fără îndoială că Biserica Ortodoxă, în dumnezeieștile sale slujbe, ar fi inclus ectenii sau cereri speciale pentru aceștia, însă, nu există așa ceva în nici una dintre

⁸ Cum răspund la această întrebare întâistătorii curentului ecumenist al ortodoxiei și cei ce urmează acestuia.

slujbele Bisericii noastre⁹.

Dimpotrivă, în cea dintâi duminică a Marelui Post, când se prăznuiește Duminica Ortodoxiei, Sfânta noastră Biserică aruncă anatema, adică despărțirea de unitatea cu ea, asupra tuturor ereticilor și apostatilor de la Ortodoxie, care-i cuprinde și pe latini sau romano-catolici, precum și pe protestanți. Cum ar putea deci, oare Biserica să-i anatemizeze și în același timp să se roage pentru ei¹⁰?

Spre confirmarea a ceea ce s-a spus, aducem aici cuvintele vrednicului nostru de pomenire ierarh, răposatul mitropolit Filaret al Moscovei. El spune: „*E un lucru să te rogi ca bisericile non-ortodoxe să se unească cu Biserica Ortodoxă într-un cadru mai cuprinzător de rugăciuni, care să îmbrățișeze întreaga lume și este cu totul altceva a-i pomeni pe neortodocși în diptice (sinodicoane ale cărților de pomenire) în timpul Tainei Euharistiei*¹¹. *Eterodocșii, prin însăși eterodoxia lor, s-au despărțit de împărtășirea cu Tainele Bisericii Ortodoxe. Din această pricină, ei nu sunt pomeniți în timpul Tainei Sfintei Euharistii și*

⁹ Există deja un program de revizuire a cărților de cult, intrat în atenția Sfântului Sinod, care cu siguranță va avea în vedere și includerea unor astfel de cereri și ectenii în slujbele zilnice ale Bisericii.

¹⁰ De mult timp datorită inovațiilor ecumeniste „de la vârf” această rânduială a fost înlăturată din practica BOR.

¹¹ Deseori de-a lungul istoriei unii ierarhi și teologi ortodocși „concilianți” au îngăduit pomenirea eterodocșilor în biserici. Când s-au petrecut astfel de fapte poporul creștin s-a opus izgonind din sfintele locașuri pe inovatori. Așa s-a întâmplat în vremea Sf. Ier. Marcu al Efesului (+1444) cu cei ce-l pomeneau în slujbele lor pe papă, ori pe ierarhii filopapiști. În zilele noastre, însă, nimeni nu s-a împotrivit pomenirii papei Ioan Paul al II-lea în slujbele Bisericii.

*sunt excluși din diptice*¹².

Observăm aici că și cuvintele „excluși din diptice” ne duc la concluzia că numele creștinilor neortodocși nu ar trebui deloc pomenite în vreuna dintre slujbele Bisericii Ortodoxe. Căci cu adevărat, cum ar putea fi ei pomeniți dacă sunt excluși din diptice?

Se poate obiecta: aceasta este o judecată foarte aspră. Dar ce se poate face? Noi nu putem, la urma urmelor, să-L obligăm pe Domnul la milostivire prin rugăciune. Fiindcă Dumnezeu nostru este **„un Dumnezeu zelos”** (Ieșirea 20, 5); **„Drept este Domnul și dreptatea a iubit”** (Ps. 10, 7).

Au fost situații când El însuși a interzis rugăciunea pentru anumiți oameni. Astfel, El i-a spus proorocului Ieremia cu privire la poporul său: **„Tu însă nu te ruga pentru acest popor și nu înălța rugăciunile de cerere pentru dânșii, nici nu mijloci înaintea Mea, că nu te voi asculta”** (Ier. 7, 16). Această poruncă a Domnului se referă la oamenii în viață și care, încă se pot pocăi. Dar proorocul nu a îndrăznit să nesocotească cuvântul Domnului și nici să considere că rugăciunea sa pentru ei e un semn al iubirii față de omenire.

Oricum, vorbind de acestea, avem aici în minte doar rugăciunile publice săvârșite în Biserică pentru neortodocși, care, dacă Biserica Ortodoxă ar fi să le îngăduie, ar provoca inevitabil o mare vătămare și o

¹² Note cu privire la viața și epoca ierarhului Filaret, mitropolitul Moscovei, de N. V. Sușkov, 1868, supliment, p. 162. 236

prăpastie de răutăți Ortodoxiei. Să ne gândim, de pildă: Sunt mulți ortodocși creștini fermi în credința pe care o mărturisesc? Nu cumva majoritatea au o credință slabă, ca o mică scânteie care ar putea fi stinsă în orice clipă? Și dacă asemenea oameni s-ar întâmpla să asculte în bisericile ortodoxe pomenirea pentru sănătatea sau veșnica odihnă a romano-catolicilor și a protestanților, n-ar ajunge ei de îndată la concluzia că e totuna, indiferent ce crezi?

Prin aceasta ar fi și mai multă și mai deasă apostazia din Biserica Ortodoxă, dacă nu în chip formal, atunci măcar în duh. Și atunci ar fi mai dureros. Persoana astfel înstrăinată nici măcar n-ar observa că e ortodoxă doar cu numele, în timp ce în realitate nu crede corect sau, poate, chiar deloc¹³

De asemenea, creștinii de alte confesiuni, văzând că Biserica Ortodoxă se roagă pentru ei, vor ajunge cu siguranță la aceeași concluzie cu privire la egalitatea tuturor credințelor. Aceasta i-ar abate chiar de la unirea eterodocșilor cu Biserica Ortodoxă, în cazul celor ce ar dori acest lucru.

Aceștia vor spune: „*La urma urmelor, ortodocșii se roagă și pentru noi* “. Totuși, sunt unii care cred că toți oamenii, indiferent de credința pe care o mărturisesc, se vor mântui și că Domnul nu ne-a arătat ce credință să mărturisim.

¹³ Această realitate corespunde întru totul creștinismului contemporan, dar ceea ce surprinde este luciditatea cu care cuviosul Iosif aproape a profetizat ce se petrece astăzi în Biserică, adresând parcă aceste cuvinte cu precădere generației noastre.

Acestea sunt doar false închipuiri omenești. Că nu toți ne vom mântui, reiese clar din Sfânta Evanghelie, înfățișând înfricoșătoarea Judecată, Domnul desparte clar toți oamenii în două tabere și-i așează pe unii de-a dreapta Sa, conducându-i în împărăția Cerurilor, iar pe ceilalți la stânga Sa și-i trimite **„în focul cel veșnic gătit diavolului și îngerilor săi”** (Mt. 25, 31-46). Iar cei ce vor moșteni împărăția Cerurilor vor fi turma cea mică; chiar dintre ortodocși vor fi mântuiți doar cei ce viețuiesc în chip ortodox. Acest lucru reiese limpede din înseși cuvintele Mântuitorului: **„Mulți sunt chemați, dar puțini aleși”** (Mt. 20, 16).

Cu privire la cea de-a doua afirmație, și anume că Domnul nu ne-a arătat ce credință ar trebui să mărturisim, trebuie să spunem că aceasta e o defăimare adusă lui Dumnezeu.

Oare nu pentru aceasta S-a pogorât Fiul lui Dumnezeu pe pământ, pentru a le oferi învățături clare și exacte cu privire la felul în care ar trebui să creadă și sași rânduiască viața conform acelei credințe?

De aceea El a spus: **„Să nu socotiți că am venit să stric Legea”** lui Moise, **„ci s-o împlinesc”** (Mt. 5, 17). Și, în plus, El a vorbit despre Sine: **„Eu sunt Calea, adevărul și viața”** (Ioan 14, 6). Iar învățăturile Sale **„sunt cuvintele vieții celei veșnice”** (Ioan 6, 68). De aceea, El i-a chemat pe toți la Sine, spunând: **„Dacă însetează cineva, să vină la Mine și să bea”** (Ioan 7, 37). Și iarăși **„Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați”** și celelalte (Mt. 11, 28-29). Iar după

înviere, trimițându-și ucenicii la propovăduire, Domnul le-a poruncit: „**învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă**” (Mt. 28, 20). Apostolii au scris în Sfânta Evanghelie și în epistolele lor tot ceea ce li s-a poruncit de către Domnul, adevăratele învățături de credință și cum ar trebui să trăiască creștinii.

Sfinții Părinți și dascălii Bisericii lui Hristos care au venit după ei au explicat amănunțit toate aceste învățături cu privire la credință și la modul de viață al creștinilor, așa cum apar în Sfânta Scriptură, în toată plinătatea și puritatea, fără vreun amestec al părerilor și raționamentelor omenești greșite.

Iar la început, Biserica lui Hristos a fost una și aceeași în întreaga lume. Dar începând din secolul al nouălea¹⁴ papii de la Roma, din propria lor voință, au adăugat la adevăratele învățături ale lui Hristos propriile lor învățături greșite, din pricina cărora Biserica romano-catolică s-a despărțit de Biserica Ortodoxă de Răsărit. Și cu cât trecea timpul, cu atât se adăugau mai multe erori în Biserica catolică până când în cele din urmă, unii catolici, nemulțumiți, au părăsit-o și și-au format propriile lor biserici protestante care s-au îndepărtat și mai mult de Ortodoxie.

Cu privire la importanța ascultării față de Biserica lui Hristos, Domnul însuși a spus în Sfânta Evanghelie: „**de nu va asculta cineva de Biserică, să-**

¹⁴ Cu mult înainte de schismă (1054), în anul 861, când Patriarh al Constantinopolului era Sf. Fotie cel Mare, papa Nicolae I pretindea supremație asupra întregii Biserici. Odată cu aceasta se face vinovat și de promovarea ereziei *Filioque* în lumea creștină.

ți fie ție ca un păgân și vameș” (cf. Mt. 18, 17)¹⁵.

Să revenim, însă, la principalul nostru subiect. Care este semnificația faptului că ortodocșii nu le cer catolicilor și protestanților să se roage pentru ei și pentru morții lor? Dimpotrivă, aceștia din urmă le cer adesea ortodocșilor să slujească panahide pentru rudele lor, etc. Care este motivul acestui lucru?

Desigur, este vorba de sărăcia conținutului lăuntric duhovnicesc al bisericilor creștine eterodoxe, occidentale. Sufletul catolicului sau al protestantului, care însetează după mântuire, nu poate afla în propria sa biserică satisfacerea celor mai înalte nevoi duhovnicești ale sale. De aceea, el se îndreaptă către Biserica Ortodoxă căreia îi aparține **„Dumnezeiasca Lui putere Care ne-a dăruit toate ce sunt spre viață și spre buna cucernicie”** (cf. II Petru 1, 3).

Acest lucru e confirmat de fapte. Nu arareori, eterodocșii care s-au unit sincer cu Biserica Ortodoxă, curând după unirea lor și împărtășirea cu Dumnezeieștile Taine ale Trupului și Sângelui lui Hristos, au simțit în sufletele lor o inexplicabilă mângâiere duhovnicească de care nu aveau parte mai înainte. Ceva care poate sluji ca dovadă a sărăcirii bisericilor occidentale este faptul că apărătorii lor își susțin totdeauna falsele lor învățături cu patimă și

¹⁵ Dacă între cei „neascultători de Biserică”, adică de Sfinții Părinți se numără nu doar ereticii „tradiționali” - sectarii, păgânii, evreii - ci și unii fii ai Bisericii - ierarhi, preoți, călugări, teologi - și aceștia trebuie să ne fie ca niște „păgâni și vameși”, datori fiind a ne îndepărta de ei.

ură împotriva Sfintei noastre Biserici Ortodoxe.

Dar în Sfânta Scriptură se spune cu privire la Dumnezeu: „**Tu luminezi cu pace din munții cei veșnici**” (Ps. 75, 3). Aceasta înseamnă că acolo unde este pace și dragoste, este și Dumnezeu. Iar unde este ura și lipsește pacea, acolo nu poate exista harul lui Dumnezeu, iar Domnul nu-și face locaș în inimile înrăite.

Însă, vorbind de asprimea Bisericii noastre Ortodoxe cu privire la pomenirea creștinilor care au o credință greșită, nu vrem să spunem că Sfânta noastră Biserică ne poruncește nouă, fiilor ei, să nu ne rugăm deloc pentru aceștia. Ea doar ne interzice să ne rugăm după voia noastră, adică așa cum ne place și cum ne trece nouă prin cap. Maica noastră, Biserica Ortodoxă, ne învață că orice facem, chiar și „**rugăciunea însăși, trebuie să fie făcută cu cuviință și după rânduială**” (I Cor. 14, 40).

Și noi ne rugăm la toate slujbele noastre pentru toate semințiile diverselor popoare și pentru întreaga lume, mai des decât credem și înțelegem noi aceasta. Noi ne rugăm exact cum i-a învățat Domnul nostru Iisus Hristos pe Apostolii Săi să se roage: „**Facă-se voia Ta precum în Cer, așa și pe pământ!**”. Această rugăciune atotcuprinzătoare adună în sine toate nevoile noastre și nevoile tuturor fraților noștri, chiar dacă ei sunt neortodocși. Într-adevăr, noi ne rugăm Bunului Dumnezeu chiar și pentru sufletele celor morți din rândul neortodocșilor creștini, ca să se facă Voia Sa.

Fiindcă Domnul știe nemăsurat mai mult decât noi cum să-și arate mila.

Așadar, creștine ortodox, mirean sau preot al lui Dumnezeu, dacă în timpul vreunei slujbe bisericești ți se trezește râvna să te rogi pentru un oarecare Cari sau Eduard care-ți este apropiat, atunci, în timpul rugăciunii „Tatăl nostru” suspină către Domnul pentru el și spune: „*Facă-se Sfânta Ta Voie întru El, o, Doamne!*” și limitează-te la această rugăciune¹⁶. Fiindcă așa te-a învățat să te rogi însuși Domnul. Și să crezi că această rugăciune a ta săvârșită în acest chip va fi de o mie de ori mai plăcută Domnului și mai de folos sufletului tău decât toate pomenirile făcute în biserică.

Toate gândurile pe care le-am exprimat mai sus și care sunt întemeiate pe Sfânta Scriptura și pe Tradiția Sfinților Părinți conduc în chip firesc la concluzia că a-i pomeni la rugăciunile Bisericii pe ortodocși și pe neortodocși în chip egal nu este în acord cu învățăturile și poruncile Uneia, Sfinte, Sobornicești și Apostolice Biserici.

Așa grăim și așa acționăm. Și aceasta nu din ură față de creștinii ce au credința greșită, și nici pentru că nu le vrem binele, ci fiindcă rugăciunea noastră făcută după voia noastră pentru ei nu este bineplăcută lui Dumnezeu, nu va fi de folos sufletelor acestora și va fi socotită drept păcat pentru cei ce se

¹⁶ Indirect prin aceste observații, cuviosul Iosif condamnă ceea ce în terminologia ecumenistă se numesc „**rugăciuni în comun**”

roagă astfel pentru aceia. O pildă limpede de acest fel poate fi observată în viața lui Saul, regele lui Israel. După toate aparențele, el a săvârșit o faptă bună când s-a întors spre Dumnezeu cu rugăciuni și jertfe aduse Domnului înainte de a începe războiul său cu filistenii.

Dar, întrucât el a lucrat în acest caz după propria sa voie, fără a-l aștepta pe Samuel, proorocul lui Dumnezeu, așa cum i se poruncise, nu numai că nu și-a atras binecuvântarea Domnului, ci dimpotrivă, mânia și pedeapsa Sa. Să adăugăm aici că voia proprie în orice problemă reprezintă un păcat și chiar o greșală de neiertat. De unde și zicala: „Să fie și țarul bolnav, numai ție să-ți fie bine”. Totuși, vedem că țarul îi pedepsește pe cei ce nu se supun legilor imperiale. De ce? Fiindcă cel ce-și face voia proprie se vătăma pe sine, familia și societatea în care trăiește, precum și guvernul și Biserica. Într-un cuvânt, cel ce-și face propria voie este un om inacceptabil. Celor ce-și fac voia proprie nu le plac cei care nu li se supun lor și dacă au ocazia, îi pedepsesc pe ceilalți. Dar noi toți vrem să trăim și să ne rugăm, așa după cum socotește fiecare.

Acum, să spunem câteva cuvinte despre rugăciunea particulară. În Biserica noastră Ortodoxă, de-abia există vreo pildă de felul în care rugăciunea particulară a unui sfânt al lui Dumnezeu a ajutat sufletele eterodocșilor decedați, chiar ale păgânilor.

Sfântul Macarie Egipteanul spune următoarele despre sine:

„Odată, mergând prin pustie, am aflat țeasta unui

oarecare mort. Atunci când am lovit-o cu toiagul, aceasta mi-a grăit. Eu am întrebat-o: «Cine ești tu?».

Țeasta mi-a răspuns: «Am fost căpetenia preoților idolești și a păgânilor de prin aceste locuri, iar tu ești Macarie, purtătorul de Duh. Atunci când ție ți se face milă de cei ce pățimesc în chinurile iadului și începi să te rogi pentru ei, aceștia simt o oarecare mângâiere».

Bătrânul l-a întrebat: «Care este mângâierea și care sunt chinurile?»

Țeasta i-a răspuns: «Pe cât este depărtarea de la cer la pământ, tot astfel este și focul sub noi, iar noi stăm din cap și până în picioare în mijlocul focului. Nici unui dintre noi nu poate vedea chipul celuilalt, fiindcă chipul fiecăruia dintre noi vede spatele celuilalt. Dar când tu te rogi pentru noi, atunci fiecare dintre noi vede parțial chipul celuilalt. Iată care este mângâierea noastră!».

Bătrânul a început să plângă și a zis: «Nefericită este ziua în care s-a născut un astfel de om!» Bătrânul a mai întrebat: «Nu există chin și mai dureros?»

Tigva i-a răspuns: „Sub noi există un chin și mai cumplit”.

Bătrânul a întrebat: «Și cine se află acolo?» Iar tigva a răspuns: «Ca unii care nu L-am cunoscut pe Dumnezeu ni s-a arătat o oarecare milă, dar cei ce L-au cunoscut pe Dumnezeu și s-au rupt de El [desigur, din pricina falselor învățături de credință și a unei vieți desfrânate] unii ca aceștia se află sub noi.»

După aceea Bătrânul a luat tigva și a îngropat-o în

pământ.”¹⁷

Din această istorisire a Sfanțului Părinte vedem, mai întâi, că rugăciunea sa pentru păgânii ce pătimeau în flăcările iadului nu era o rugăciune publică săvârșită în biserică, ci o rugăciune particulară. Era rugăciunea unui pustnic făcută în cămara inimii sale. Fiindcă dacă el însuși nu le-ar fi spus altora despre această rugăciune, aceasta nu ar fi fost cunoscută de nimeni. De aceea, această rugăciune poate sluji parțial drept pildă ca noi, ortodocșii, să ne rugăm pentru neortodocși, vii și morți, în rugăciunile noastre particulare. Aceasta este doar o insuflare și nu neapărat o pildă. Căci sfântul nu ne-a spus cum se ruga el pentru frați; nu ne-a învățat, fiindcă această rugăciune nu ne poate sluji drept pildă. Și asta, pentru că Sfântul Macarie era un sfânt al lui Dumnezeu care dobândise o mare îndrăzneală înaintea Domnului.

Putem noi, cei ce ne scufundăm într-o prăpastie de păcate să luăm pildă de la un astfel de om al rugăciunii? Într-un singur chip ne poate sluji ea drept pildă, și anume că Sfântul Macarie nu s-a rugat pentru păgâni cu rugăciuni inventate de el, ci după cum l-a insuflat în inima sa curată însuși Duhul lui Dumnezeu, Care sălășluia într-însul. Și nu numai că i-a insuflat aceasta, dar l-a și făcut să se roage pentru întreaga lume, pentru toți cei vii și morți, așa cum se obișnuiește și este lucru firesc pentru inimile pline de dragoste ale

¹⁷ Povestiri minunate cu privire la asceza Sfinților și fericitorilor Părinți, Moscova, 1845.

tuturor sfinților lui Dumnezeu. Așa precum scria Sfântul Apostol Pavel corintenilor: „**inima noastră s-a lărgit, în inima noastră nu sunteți la strâmtoare**” (II Cor. 6,11-12).

Așadar, noi le putem îngădui creștinilor ortodocși să se roage pentru neortodocși, atât vii cât și morți, în rugăciunile lor particulare. Dar trebuie să nu ne rugăm după voia noastră, nici după cum ne duce capul (ca nu cumva să atragem mânia lui Dumnezeu asupra noastră), ci după sfaturile persoanelor cu experiență în viața duhovnicească.

A existat un caz în viața starețului Leonid de la Optina (în schima cea mare, Lev), care s-a mutat la Domnul în 1841. Tatăl lui Pavel Tambovtev, unul dintre ucenicii săi, s-a sinucis. Fiul cel iubitor a fost profund întristat de această veste și s-a mărturisit starețului.

„Sfârșitul nefericit al tatălui meu este o cruce grea pentru mine, ale cărei dureri le voi duce cu mine în mormânt, închipuindu-mi cumplita veșnicie a păcătoșilor, în care nu există pocăință, sunt chinuit de înjosirea veșnicelor chinuri care-l așteaptă pe tatăl meu, care a murit nepocăit. Spune-mi, părinte, cum mă pot mângâia în această grozavă durere?”

Starețul a răspuns: „Încredințează-te atât pe tine, cât și starea tatălui tău atotînțeleptei și atotputernicei voințe a Domnului. Nu căuta minuni ale Celui Preaînalt. Străduiește-te printr-o cugetare smerită să te întărești în limitele unei întristări înfrânate.

Roagă-te Atotbunului Creator, împlinind astfel datoria dragostei și a îndatoririlor de fiu”,

„Dar în ce chip ne putem ruga pentru astfel de oameni?”.

„În duhul oamenilor virtuoși și înțelepți roagă-te așa:

«Caută, Doamne, la sufletul cel pierdut al tatălui meu; dacă e cu putință fie-Ți milă! Nebănuite sunt judecățile Tale. Nu-mi socoti această rugăciune drept păcat. Ci facă-se voia Ta cea sfântă!».

Roagă-te simplu, fără întrebări, încredințându-ți inima Celui Prea înalt. Desigur, n-a fost voia lui Dumnezeu ca tatăl tău să aibă un sfârșit atât de trist, dar acum el este cu totul în voia Celui Care poate să arunce atât sufletul, cât și trupul în cuptorul cel cumplit, în voia Celui ce poate să înalțe sau să smerească, să omoare sau să învie, să arunce în iad și să scoată suflete de acolo. Iar El este atât de iubitor, milostiv și plin de dragoste, încât calitățile cele bune ale celor născuți din țărână sunt nimic față de suprema Sa bunătate. De aceea nu trebuie să te întristezi peste măsură.

Spune: «îmi iubesc tatăl, și de aceea mă întristez nemângâiat.» Așa e bine. Dar Dumnezeu l-a iubit și-l iubește incomparabil mai mult decât tine. Și așa, e la îndemâna ta să-i încredințezi starea cea veșnică a tatălui tău bunătății și milostivirii lui Dumnezeu «Căruia, dacă binevoiește să-i arate milostivirea,

atunci cine I se poate împotrivi?»¹⁸.

Această rugăciune particulară expusă aici, de folos acasă sau la chilie și dăruită ucenicului său de către starețul Leonid care avea mare experiență în viața duhovnicească, poate sluji unui creștin ortodox drept pildă sau model de rugăciune pentru vreo persoană neortodoxă care-i este aproape.

Te poți ruga în felul următor, de pildă: *„Ai milă, Doamne, de este cu puțință, de sufletul robului tău (numele), plecat la cele veșnice rupt de Sfânta Ta Biserică Ortodoxă! Neștiute sunt judecățile Tale. Nu-mi socoti această rugăciune a mea drept păcat. Ci facă-se voia Ta cea Sfântă!”*

Noi nu știm și nu i s-a descoperit nimănui cât de mult folos poate aduce o astfel de rugăciune sufletului unui om neortodox plecat dintre noi. Dar experiența ne-a arătat că ea liniștește durerea arzătoare a inimii, simțită de cel ce se roagă pentru sufletul unei persoane apropiate lui, chiar dacă aceasta a murit în afara Ortodoxiei.

În concluzie vom spune: să nu ni se tulbure inimile și să nu ne temem de asprimea canoanelor Sfintei noastre Biserici Ortodoxe! Ci mai degrabă, cu atât mai mult **„să prindem curaj, noi, poporul lui Dumnezeu!”**. Să nu ne facă aceasta să deznădăjduim de a noastră mântuire. Dimpotrivă, să ne deschidem sufletele către o pocăință smerită și sinceră a păcatelor

¹⁸ Din cel dintâi supliment al biografiei starețului Leonid de la Optina, în schima mare cu numele de Lev.

noastre dinaintea Domnului, până când ușile milostivirii Sale ni se vor deschide. Căci, după cuvântul psalmistului, „**inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi**” (Ps. 50, 17). Și cu cât va fi mai smerită și mai plină de umilință rugăciunea noastră, cu atât mai plină de nădejde și bineprimită va fi aceasta.